

UtbildningsdepartementetUniversitets- och högskolerådet
Migrationsverket
Statens skolverk

Uppdrag att genomföra en förstudie i fråga om medborgarskapsprov

Regeringens beslut

Regeringen ger Universitets- och högskolerådet i uppdrag att genomföra en förstudie om ett medborgarskapsprov. Regeringen ger vidare Statens skolverk (Skolverket) och Migrationsverket i uppdrag att bistå Universitets- och högskolerådet i arbetet med förstudien.

Migrationsverket ska bl.a. bistå med uppgifter som Universitets- och högskolerådet behöver för att kunna planera för införandet av medborgarskapsprovet och för att kunna redovisa de ekonomiska konsekvenserna. Vidare ska Universitets- och högskolerådet och Migrationsverket gemensamt analysera behovet av informationsutbyte mellan myndigheterna och förbereda för eventuella systemanpassningar som behövs för att hantera informationen. Skolverket ska bl.a. bistå Universitets- och högskolerådet i frågor som rör provets införande och innehåll.

I arbetet med uppdraget bör Universitets- och högskolerådet inhämta kunskaper och erfarenheter från andra relevanta myndigheter. Universitets- och högskolerådet bör särskilt inhämta erfarenheter i fråga om genomförande av digitala prov och andra uppgifter från Trafikverket, Skolverket samt andra relevanta myndigheter. Universitets- och högskolerådet ska vidare inhämta och redovisa synpunkter från de myndigheter i övrigt som kan komma att beröras till följd av förslag i förstudien.

Medborgarskapsprovet ska avse kunskaper i svenska och grundläggande kunskaper om det svenska samhället (benämns i detta uppdrag

samhällskunskap). Ett godkänt prov ska kunna användas för att uppfylla krav som kan komma att ställas upp för att förvärva svenskt medborgarskap. Utgångspunkten ska vara ett genomförande av medborgarskapsprovet i två steg så skyndsamt, ändamålsenligt och kostnadseffektivt som möjligt. Det första steget i ett medborgarskapsprov ska införas så snart som möjligt, dock senast den 17 augusti 2026.

Universitets- och högskolerådet ska senast den 7 april 2025 till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet med kopia till Justitiedepartementet) lämna en redovisning av de delar av uppdraget som rör avgifter för provet, ekonomiska konsekvenser för berörda myndigheter och eventuella andra aktörer av införandet av ett medborgarskapsprov samt en övergripande tidsplan och processbeskrivning för det fortsatta arbetet med införandet av provet. Myndigheten ska lämna en redovisning av övriga delar av uppdraget till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet med kopia till Justitiedepartementet) senast den 30 september 2025. Uppdraget att ta fram delprovet i skriftlig och muntlig färdighet ska dock redovisas senast den 15 juni 2026.

För uppdraget får Universitets- och högskolerådet under 2025 använda högst 2 500 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 8 Migration för budgetåret 2025 uppförda anslaget 1:1 Migrationsverket, anslagsposten 1. Migrationsverket och Statens skolverk får under 2025 använda högst 250 000 kronor vardera som ska redovisas mot det under utgiftsområde 8 Migration för budgetåret 2025 uppförda anslaget 1:1 Migrationsverket, anslagsposten 1.

Närmare om uppdraget

Förstudien ska ta sin utgångspunkt i förslag och bedömningar i delbetänkandet Krav på kunskaper i svenska och samhällsvetenskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2), med beaktande av de justeringar som framgår av detta uppdrag. Förstudien ska även beakta de förslag på krav på ytterligare kunskaper om det svenska samhället och svensk kultur som lämnats i betänkandet Skärpta krav för svenskt medborgarskap (SOU 2025:1).

Frågor om ansvarsfördelning

Universitets- och högskolerådet ska ha det övergripande ansvaret för medborgarskapsprovet. Det innebär att Universitets- och högskolerådet ska

ansvara för att proven genomförs. Det innebär även bl.a. att Universitets- och högskolerådet ansvarar för framtagande, utveckling och rättning av medborgarskapsprovet samt beslut om resultat. Myndigheten ska också fatta beslut om och planera provtillfällen, utveckla och tillhandahålla system för anmälan och betalning samt fatta beslut om anpassning och avstängning vid fusk.

Inom ramen för uppdraget att ansvara för provets genomförande får Universitets- och högskolerådet komma överens med en eller flera myndigheter om att bistå vid genomförandet, t.ex. genom att myndigheterna samarbetar om lokaler eller personalresurser vid provgenomförandet. Inom ramen för förstudien ska Universitets- och högskolerådet analysera vilka tekniska och andra förutsättningar som krävs för att genomföra provet, samt vilka myndigheter som under dessa förutsättningar kan bistå vid genomförandet.

I uppdraget ingår att:

- utreda vilken teknisk och annan infrastruktur som krävs för att genomföra provet,
- analysera vilka myndigheter som utifrån dessa krav har möjlighet och är lämpliga att bistå vid genomförande av provet, och
- ge berörda myndigheter möjlighet att lämna synpunkter samt redovisa synpunkterna.

Frågor om provets införande och innehåll

I SOU 2021:2 föreslås att medborgarskapsprovet ska bestå av en del i samhällskunskap och en del i svenska. Provet i svenska ska innehålla fyra delar: hörförståelse, läsförståelse, skriftlig färdighet och muntlig färdighet. Det föreslås i SOU 2021:2 även att provet i samhällskunskap ska baseras på en ny bok som Skolverket ska ta fram för ändamålet. I SOU 2025:1 föreslås att det ska ställas krav på ytterligare kunskaper om det svenska samhället och svensk kultur.

I förstudien behöver provet i svenska när det gäller skriftlig och muntlig färdighet utredas ytterligare. Det handlar bl.a. om utformning och rättning. För att ett system med medborgarskapsprov ska kunna komma på plats i rimlig tid är bedömningen därför att införandet av provet i svenska bör ske i två steg. I medborgarskapsprovet bör därför i ett första skede ingå

samhällskunskap samt hörförståelse och läsförståelse. Delprovets kunskapsinnehåll och nivå ska utgå från förslagen i SOU 2021:2. I fråga om delprovet i samhällskunskap ska även förslag i SOU 2025:1 om vilka ytterligare kunskaper om det svenska samhället och svensk kultur som ska krävas för att förvärva medborgarskap, beaktas.

Delproven i skriftlig och muntlig färdighet bör införas i ett andra steg så skyndsamt, ändamålsenligt och kostnadseffektivt som möjligt.

I SOU 2021:2 föreslås att provet ska genomföras digitalt. Om Universitets- och högskolerådet bedömer att ett prov som i ett första skede genomförs på papper kan komma på plats snabbare och vara mer resurseffektivt, får myndigheten föreslå ett sådant tillvägagångssätt. På sikt bör dock provet vara digitalt.

I uppdraget ingår att:

- vidta nödvändiga åtgärder för införande i två steg av ett medborgarskapsprov,
- analysera förutsättningarna för delprovet i skriftlig respektive muntlig färdighet samt föreslå hur dessa delar av provet bör utformas, genomföras och bedömas,
- föreslå en tidsplan för införandet av respektive steg i syfte att det första steget ska införas så snart som möjligt, dock senast den 17 augusti 2026,
- undersöka om det finns andra prov som kan användas för att visa kunskaper i svenska på rätt nivå,
- i samarbete med Skolverket ansvara för att ett utbildningsmaterial inför provet i samhällskunskap tas fram med utgångspunkt i vad som föreslås i SOU 2021:2 och med beaktande av förslag i SOU 2025:1 om vilka ytterligare kunskaper om det svenska samhället och svensk kultur som ska krävas för att förvärva medborgarskap, och
- inom ramen för detta arbete ta ställning till möjligheten att i stället använda andra relevanta verk såsom Länsstyrelsen i Västra Götalands läns digitala utbildningsmaterial Om Sverige eller förslag om kunskapsinnehåll från den pågående utredningen En förbättrad samhällsorientering för nyanlända (dir. 2023:169).

Internationell jämförelse

Universitets- och högskolerådet ska inhämta internationella erfarenheter i syfte att få kunskap om hur man i andra länders medborgarskapsprov bedömer språkfärdighet samt för att kunna bedöma om en modell med digitala hemprov kan medföra att ett prov kan införas tidigare och vara mer resurseffektivt med bibehållen rättssäkerhet. Det är även viktigt att risken för fusk kan minimeras.

I uppdraget ingår att:

- inhämta erfarenheter från andra länder med liknande förutsättningar som Sverige som har ett medborgarskapsprov, exempelvis Danmark och Norge,
- inhämta erfarenheter från den modell med elektroniska medborgarskapsprov som skrivs av den sökande i hemmet som används i Kanada,
- redovisa vilka avgiftsnivåer som ställs upp för prov som krävs för medborgarskap i samhällskunskap respektive språkfärdigheter i dessa länder, och
- om möjligt, redovisa investerings- och driftkostnader för medborgarskapsproven i dessa länder.

Provets praktiska genomförande

Förstudien ska i fråga om målgrupp utgå från förslagen i SOU 2021:2. Anpassningar av provet eller del av provet ska vara möjliga att göra för att så stor andel av målgruppen som möjligt ska kunna delta i provet. Personer som inte kan genomföra provet, t.ex. på grund av en funktionsnedsättning eller andra personliga förhållanden, ska enligt utredningens förslag kunna få dispens.

I uppdraget ingår att:

- föreslå antal provtillfällen per år,
- analysera om det finns rättsliga eller andra hinder för överföring av personuppgifter mellan berörda myndigheter och i så fall lämna förslag på de åtgärder som behövs,
- utreda vilket systemstöd som behövs för anmälan, rapportering av resultat samt information till berörda aktörer,

- analysera och föreslå vilka anpassningar av provet eller del av provet som är möjliga att göra för att så stor del av målgruppen som möjligt ska kunna delta i provet, och
- lämna en översiktlig processbeskrivning avseende hur provet genomförs.

Konsekvenser

I SOU 2021:2 föreslås att avgiften för att göra provet i svenska ska vara 2 000 kronor per provdeltagare och provtillfälle medan provet i samhällskunskap föreslås kosta 500 kronor per provdeltagare och provtillfälle. I uppdraget ingår att se över de föreslagna avgiftsnivåerna och föreslå en justering av dessa med beaktande av kostnadsutvecklingen samt redovisa en beräkning av vilka avgiftsnivåer som skulle krävas för full kostnadstäckning.

I SOU 2021:2 föreslås att kraven på kunskaper i svenska och samhällskunskap ska kunna uppvisas på olika sätt. I uppdraget ingår att redovisa beräkningar av ekonomiska konsekvenser utifrån två scenarier, där ett scenario ska utgå från utredningens förslag och ett scenario ska utgå från att det till skillnad från förslaget inte är möjligt att visa kunskapskraven på annat sätt än att genomföra medborgarskapsprovet. Om ytterligare alternativ för att genomföra provet föreslås ska de ekonomiska konsekvenserna av dessa redovisas.

I uppdraget ingår att:

- se över avgiftsnivåer för provet och föreslå ändringar samt redovisa vilka avgiftsnivåer som skulle krävas för full kostnadstäckning,
- redovisa ekonomiska och övriga konsekvenser för berörda myndigheter och eventuella andra aktörer av införandet av medborgarskapsprov,
- redovisa en övergripande tidsplan och processbeskrivning för fortsatt arbete med införandet, och
- lämna förslag till åtgärder som i övrigt behövs för ett införande av medborgarskapsprovet.

Skälen för regeringens beslut

Av den sakpolitiska överenskommelse som har slutits mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna (det s.k. Tidöavtalet) framgår att de förslag på kunskaper i svenska och

samhällskunskap för svenskt medborgarskap som föreslagits i SOU 2021:2 ska läggas fram i proposition till riksdagen.

I SOU 2021:2 föreslås att det ska införas krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för förvärv av svenskt medborgarskap. Ett sätt att visa kunskaperna ska enligt delbetänkandet vara genom ett godkänt resultat på ett särskilt framtaget prov i svenska och samhällskunskap (medborgarskapsprovet).

För att ett medborgarskapsprov ska kunna införas så snart som möjligt behöver vissa förslag i SOU 2021:2 kompletteras och de närmare förutsättningarna för införandet av provet analyseras närmare och konkretiseras. Det gäller bl.a. frågor om provets genomförande, dess närmare innehåll, ekonomiska konsekvenser samt tidsplan för införandet.

Det är angeläget att medborgarskapsprovet kommer på plats så snart som möjligt. Universitets- och högskolerådet bör därför få i uppdrag att genomföra en förstudie om medborgarskapsprovet med utgångspunkt i förslagen i SOU 2021:2 men med de justeringar som anges i detta uppdrag. Vidare bör Migrationsverket och Statens skolverk få i uppdrag att bistå Universitets- och högskolerådet i arbetet.

På regeringens vägnar

Johan Pehrson

Helena Lejon

Kopia till

Justitiedepartementet/DÅ, NM, L7

Finansdepartementet/BA

Utbildningsdepartementet/S, GV

Trafikverket